

Könsrelaterat våld på akademiska arbetsplatser och forskningsarbetsplatser

Utbredning och roll inom högre utbildning och forskningsorganisationer

Sofia Strid, Jeff Hearn

Sofia Strid, docent, Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, Göteborgs universitet.

E-post: sofia.strid@gu.se. ORCID: 0000-0001-7822-4563

Jeff Hearn, seniorprofessor, kulturgeografi, Örebro universitet; professor i sociologi,

University of Huddersfield, UK; Professor emeritus, Hanken School of Economics, Finland; Extraordinär professor, kvinno- och genusvetenskap, University of Western Cape, Sydafrika.

E-mail: jeff.hearn@hanken.fi. ORCID: 0000-0002-9808-1413

Artikeln diskuterar könsbaserat våld vid lärosäten och forskningsorganisationer (RPO) i betydelsen arbetsplatser, sysselsättning, yrkes-, organisations-, och ledningsplatser. Datan baseras på det EU-finansierade UniSAFE och inkluderar en onlineenkät om förekomst och konsekvenser av könsbaserat våld (n=42 000), en kartläggning av nationell policy om könsbaserat våld inom högre utbildning och forskningsorganisationer, samt institutionella policyer och åtgärder för att motverka könsbaserat våld i 46 forskningsorganisationer i femton länder. Resultaten visar att prevalensen är mycket hög, ojämlig mellan olika grupper, men ändå relativt enhetlig mellan länder och institutioner, vilket tyder på att prevalensen av könsbaserat våld i stort sett inte är relaterad till de forskningsorganisationer där respondenterna arbetar eller studerar, och/eller till det land där de bor. Könsbaserat våld inom lärosäten och forskningsorganisationer verkar därmed ha ett eget system och en egen logik.

The paper addresses gender-based violence (GBV) in higher education institutions (HEI) and research performing organisations (RPOs) understood as work, workplace, employment, occupational, organisational, professional and managerial sites. The data are based on the EU funded UniSAFE and include an online survey of prevalence and consequences of GBV (n=42,000), a mapping of national policy on GBV in higher education and RPOs, and institutional policies and measures to counteract GBV in 46 RPOs in fifteen countries. The findings show that the prevalence of GBV in RPOs is high, unequal across different groups, yet relatively uniform across countries and institutions, which suggest that the prevalence of GBV is largely unrelated to the RPOs in which respondents work or study, and/or to the country in which they reside. GBV in HEI and RPOs thus seems to have its own system and logic.

Könsbaserat våld på arbetsplats eller studieplats faller ofta utanför de vanliga våldsforskningsintressena. Samtidigt är det numer väl belagt att våld är långt ifrån ovanligt på arbetsplatser, i organisationer och för vissa yrken. Detta gäller i än högre grad när våld i vid bemärkelse förstås som trakasserier, mobbning, psykiskt våld och ytterligare kränkningar, som i feministiska föreställningar om könsrelaterat våld. I den här artikeln analyseras könsrelaterat våld på ett särskilt område som, förhoppningsvis, skulle vara utformat för att öka välbefinnande, säkerhet, kunskap och utbildning: nämligen högre utbildning och forskningsorganisationer. Ur vårt perspektiv är det viktigt att notera att högre utbildning och forskningsorganisationer inte bara är utbildnings- och forskningsplatser, utan också måste förstås som arbete, arbetsplatser, sysselsättning, yrkesmässiga, samt organisatoriska, yrkesmässiga och ledningsplatser. Vi bygger på ny forskning från det EU-finansierade forsknings- och innovationsprojektet UniSAFE, som har syftat till att tillhandahålla tillförlitliga, jämförbara data om olika former av könsrelaterat våld inom högre utbildning och forskningsorganisationer för att förstå omfattningen av problemet bland personal och studenter, bedöma institutionella åtgärder och utveckla verktyg för att ta itu med problemet. Materialet inkluderar en kartläggning av förekomst och konsekvenser av könsrelaterat våld i högre utbildning och forskningsorganisationer (n=42 000), fördjupade fallstudier, en strategisk kartläggning av policy och åtgärder för könsrelaterat våld samt högre utbildning och forskningsorganisationer i 46 organisationer, samt en kartläggning av nationell policy om könsrelaterat våld i högre utbildning i Europa.

Inledning: Var finns våldet?

Könsrelaterat våld inom högre utbildning och forskningsorganisationer är utbrett, systemiskt, komplext och akut att hantera.¹ Våldet har allvarliga negativa konsekvenser för såväl individer som institutioner i relation till hälsa och välmående såväl som i relation och studieresultat och karriäutveckling (Anitha & Lewis 2018; Humbert et al. 2022; Latcheva 2017; *Violence Against Women* 2019).

Våld kan förstås på många olika sätt. Våld, och specifikt könsrelaterat våld och mäns våld mot kvinnor, frammanar ofta bilder av individualiserat interpersonellt våld, såsom ”mäns våld i hemmet” eller ”mäns våld mot kvinnor i nära relationer”, eller våld på gatan eller på andra offentliga platser, såsom pubar och klubbar. Dessutom lyfter mediernas skildringar ofta fram våld i krig och civila konflikter, som i sig är starkt könsrelaterat, oavsett om det handlar om direkt

1. Det finns en lång och omfattande vetenskaplig och politisk debatt om begreppen kön och genus. I engelskan används termen gender-based violence, vilket i svenskan kan avse såväl genusrelaterat som könsrelaterat våld. Vi har valt termen könsrelaterat eftersom Diskrimineringslagen använder kön, könsidentitet och könsuttryck.

militär konflikt eller sexuellt våld i samband med dessa. Eurobarometerdata från 2016 visar att denna förståelse av våld speglar befolkningens uppfattningar i Europa. Våld mot kvinnor uppfattas som vanligast i hemmet (86%) snarare än på arbetsplatser (17%) eller i skolor och universitet (5%). Följaktligen hamnar könsrelaterat våld på arbetsplatser eller studieplatser ofta utanför det traditionella forskningsintresset för våld. Samtidigt är det numer väletablerat att våld inte är ovanligt i arbetslivet, i organisationer och inom vissa yrken. Både praxis och uppfattningar om detta har sannolikt förändrats i vissa sektorer efter #Me-Too-kampanjer. Detta är än mer fallet när våld förstås i en bredare mening som inkluderar trakasserier, mobbning, psykiskt våld och andra kränkningar, i linje med feministiska förståelser av könsrelaterat våld.

Denna artikel behandlar könsrelaterat våld inom en arena som förväntas främja utbildning, kunskap, säkerhet, och välbefinnande, nämligen högre utbildningsinstitutioner och forskningsorganisationer. Här är det, ur vårt perspektiv, viktigt att understryka att sådana institutioner och organisationer inte bara är utbildnings- och forskningsmiljöer, utan också arbetsplatser, arbetsmiljöer, professionella organisationer samt ledningsplatser. Vi behandlar frågan om våld på arbetsplatser utifrån ett primärt feministiskt perspektiv och feministiska förståelser av kön, genus, våld och intersektionalitet, baserat på långvarig forskning och politisk erfarenhet av könsojämlikheter och mäns våld (t.ex. Hearn et al. 2016; Strid et al. 2013), både på individuell och kollektiv nivå. Mer specifikt bygger vi även på ny forskning som kommer från ett omfattande Europeiskt forsknings- och innovationsprojekt som genomfördes 2021-2024 i flera länder och som handlade om köns- och genusbaserat våld i högre utbildning och forskningsorganisationer.² Syftet med detta projekt har varit att tillhandahålla tillförlitliga, jämförbara data om olika former av könsrelaterat våld inom högre utbildning och forskningsorganisationer för att förstå problemets omfattning bland såväl personal som studenter, utvärdera institutionella åtgärder och utveckla verktyg för att hantera problemet.

Forskning om könsrelaterat våld i högre utbildning och forskningsorganisationer

Vissa former av könsrelaterat våld – såsom sexuella trakasserier – har länge behandlats inom både forskning och policydebatter om den ojämslilla högre utbildningen i såväl Sverige som i andra delar av Europa. Det är först relativt nyligen som det könsrelaterade våldet inom högre utbildning och forskning i bredare bemärkelse (fysiskt våld, sexuellt våld, ekonomiskt våld etc.) börjat diskuteras i forskning, policyutveckling och i media. De tidigaste studierna ten-

2. UniSAFE, finansierat av Europeiska kommissionen (Grant agreement 101006261).

derade att främst fokusera på sexuella trakasserier, till exempel studien som genomfördes av Oxford University Students Union Women's Committee 1984, och en opublicerad prevalensstudie om sexuella trakasserier vid Uppsala universitet 1989. Nyare studier tenderar att inkludera fler våldsformer (Agardh et al. 2020; Ebintra et al. 2018; *Enkätstudie om genusbaserad utsatthet ...* 2022). Det finns nu relativt väletablerad forskning och policylitteratur, liksom en uppmärksammasad offentlig debatt i vissa delar av Europa, om könsrelaterat våld mot både anställda och studenter inom högre utbildning och forskning (Anitha & Lewis 2018; Fajmonová et al. 2021; Huck et al. 2022; Ljubljana Declaration 2021; Call for Action 2022; EC 2024).

Samtidigt är nationella prevalensstudier av könsrelaterat våld vid universitet och forskningsorganisationer i Europa tämligen få, visar en systematisk genomgång av den Europeiska forskningen (Strid et al. 2021). Med hjälp av ett nätverk av nationella experter identifierades existerande prevalensstudier i EU27: ingen av dem täcker förekomsten av alla former av könsrelaterat våld, ingen av dem täcker utsatthet för kvinnor, män och icke-binära personer, och få av dem omfattar både personal och studenter. De flesta befintliga studier är regionala eller lokala, riktar sig till offer snarare än förövare och åskådare, och är begränsade i omfattning och omfattar oftast endast sexuella trakasserier och sexuellt våld. Få prevalensstudier inkluderar digitalt våld, och ingen täcker ekonomiskt våld eller organisatoriskt våld (Strid et al. 2021).

De flesta studier använder en binär könsanalys vid rapporteringen i könskillnader i våldsutsatthet, och finner vanligtvis att både kvinnor och män kan utsättas för våld, men att oproportionerligt många kvinnor är offer och män förövare. Mer utsatta personalgrupper kan uppleva överlappande moraliska, sexuella eller andra former av trakasserier, ibland med inslag av tvång och ekonomiskt våld. Även om det finns fördjupade studier som undersöker mekanismerna för könsbaserat våld på specifika akademiska arbetsplatser och lokala/nationella kontexter (se t.ex. översikter över mobbning, mobbning och trakasserier på arbetsplatsen i akademien (Keashly 2021) är kvantitativ forskning och kunskap om problemets omfattning fortfarande tämligen begränsad. Det tidigare nämnda EU-projektet UniSAFE syftade till att fylla den kunskapslucka.

Metod och material

Den här artikeln är baserad på tre unika dataset, vilka producerades inom UniSAFE:

1. En onlinesurvey av förekomst och konsekvenser av könsrelaterat våld i 46 forskningsorganisationer och lärosäten i 15 europeiska länder (Lipinsky et al. 2022).

2. En inventering av institutionella åtgärder mot könsrelaterat våld inom forskningsorganisationer och lärosäten i 15 länder (samma som i 1) (Huck et al. 2022).
3. En kartläggning av den europeiska policybaslinjen om könsbaserat våld i forskningsorganisationer och lärosäten i EU27 och ytterligare sex länder (Fajmonová et al. 2021).

Integreringen av dessa dataset möjliggör en analys av förhållandet mellan förekomsten och konsekvenserna av könsrelaterat våld, övergripande och i förhållande till specifika former (fysiskt våld, psykiskt våld, ekonomiskt våld, sexuellt våld, sexuella trakasserier och våld på nätet), och i förhållande till utvalda nationella och organisatoriska egenskaper (Humbert et al. 2022).

Onlinesurveyn genomfördes mellan januari och maj 2022 i 46 deltagande forskningsorganisationer i 15 länder i Europa. Urvalet inkluderar data från 42 186 respondenter. Materialet är därmed baserat på den största tvärkulturella undersökningen i Europa om könsrelaterat våld vid universitet och andra forskningsorganisationer. Urvalet består av 43% personal och 57% studenter. När det gäller kön identifierar sig 53% som kvinnor, 44% som män och 3% som icke-binära. De flesta svarande (79%) uppgav att de var heterosexuella, medan de återstående 21% bestod av personer som uppgav att de var bisexuella (11%), homosexuella (4%), queer (2%), asexuella (2%) eller en sexuell läggning som inte angavs i enkäten (1%). Sammantaget uppger 11% av de tillfrågade att de har en funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom, 6% identifierar sig som tillhörande en etnisk minoritetsgrupp, och 6% uppger att de är internationella medarbetare eller studenter.

Inventeringen av antagna policyer, åtgärder och insatser på institutionell nivå för att hantera könsrelaterat våld vid universitet och forskningsorganisationer genomfördes vid 48 institutioner i samma 15 länder som onlinesurveyn. Den period som omfattades var de senaste sex åren, mellan 2015 och maj 2021 (för ytterligare detaljer se Huck et al. 2022, s. 14-18).

Kartläggningen av policyer på nationell nivå om könsrelaterat våld vid universitet och forskningsorganisationer genomfördes i 34 länder. Även kartläggningen omfattade de senaste sex åren, mellan 2015 och maj 2021, (för ytterligare detaljer se Fajmonová et al. 2021, s. 17-23).

När det gäller nationell policy omfattar karaktistiken om den är *generell* (dvs. fokuserar på jämställdhet mellan könen i allmänhet, även om den inkluderar frågan om könsrelaterat våld) eller om den är *specifikt* inriktad på könsrelaterat våld. När det gäller institutionell policy omfattar karaktistik huruvida den är *generell* (dvs. inriktad på jämställdhet mellan könen i den institutionella politiken i allmänhet, även om den omfattar frågan om könsrelaterat våld, eller *särskilt*

inriktad på könsrelaterat våld; om policy tar hänsyn till intersektionella grupper; om policy tar hänsyn till potentiellt särskilt utsatta grupper. Integreringen av dataseten (enkät, inventering, kartläggning) gör det möjligt att analysera förhållandet mellan förekomsten av könsrelaterat våld och dess konsekvenser, och egenskaperna hos nationell och institutionell policy.

Könsrelaterat våld inom högre utbildning och forskning

Resultaten visar först en deskriptiv analys av förekomsten och konsekvenserna av könsrelaterat våld inom olika könsidentitetsgrupper, deras variation i kontexten av de olika institutionerna och länderna där respondenterna arbetade eller studerade.

Prevalens

Av de drygt 42 000 universitetsanställda och studenterna rapporterade 62% av de svarande i de 15 länderna att de utsatts för en eller flera former av våld på sin arbetsplats eller studieplats (Tabell 1). Något fler anställda än studenter uppger att de har upplevt våld: 73% av personalen och 58% av studenterna. Även om prevalensen totalt sett är chockerande hög, är den dessutom ojämlig mellan olika grupper av svarande. Kvinnor och icke-binära personer var mer benägna än män att uppleva alla former av våld, förutom fysiskt våld, vilket fler män än kvinnor indikerade, men den könsidentitet som löper störst risk att utsättas för våld är icke-binära personer. Dessutom var det mer sannolikt att respondenter som identifierade sig som HBTQ+, som rapporterade en funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom, eller identifierade sig som tillhörande en etnisk minoritetsgrupp, hade upplevt minst en incident av könsrelaterat våld jämfört med dem som inte identifierade sig med dessa egenskaper (Tabell 1).

Konsekvenser

Konsekvenserna av könsrelaterat våld mäts utifrån fyra olika aspekter: socialt utanförskap, känsla av otrygghet, sjukdomskänsla och konsekvenser för arbetet (endast för personal) och konsekvenser för studier (endast för studenter). Dessa konsekvenser sammanfattas i Tabell 2, och är uppdelade efter könsidentitet i Tabell 3 och per personal/studentgrupp i Tabell 4.

Konsekvenserna är genomgående högre bland personal och studenter som har upplevt någon form av könsrelaterat våld. Det är mest uttalat för social exkludering, som 70% av dem som har upplevt könsrelaterat våld rapporterar, jämfört med 20% av dem som inte har upplevt något könsrelaterat våld. De allra flesta hade känt sig sjuka någon gång, även om detta rapporterades av 96% av dem som upplevt könsbaserat våld jämfört med 91% av dem som inte gjorde det (Tabell 2). Personal och studenter som upplevt könsrelaterat våld är också

Tabell 1. Prevalens (och 95% konfidensintervall) för könsrelaterat våld totalt sett och i olika former per grupp.

	Total	Personal	Studenter	Kvinnor	Män	Icke-binär
Någon form	62.1% (56.5%; 67.3%)	73.7% (68.3%; 78.5%)	57.7% (53.7%; 61.5%)	66.2% (60.6%; 71.4%)	56.2% (49.6%; 62.6%)	74.1% (70.4%; 77.4%)
Fysiskt våld	6.4% (5.5%; 7.4%)	5.3% (4.2%; 6.6%)	6.8% (5.7%; 8.2%)	5.4% (4.4%; 6.5%)	7.2% (6.3%; 8.3%)	12.9% (10.4%; 15.8%)
Psykiskt våld	57.2% (51.1%; 63.1%)	70.2% (64.4%; 75.4%)	52.1% (47.9%; 56.3%)	61.2% (55.1%; 66.9%)	51.6% (44.4%; 58.7%)	67.8% (62.7%; 72.6%)
Ekonomiskt våld	9.7% (6.9%; 13.5%)	19.3% (16.4%; 22.6%)	5.8% (4.6%; 7.2%)	9.8% (6.7%; 14.0%)	9.5% (6.8%; 13.1%)	11.4% (8.7%; 14.9%)
Sexuellt våld	2.8% (2.0%; 4.0%)	1.2% (1.0%; 1.4%)	3.5% (2.5%; 4.8%)	3.5% (2.5%; 5.0%)	1.7% (1.1%; 2.6%)	6.2% (4.3%; 9.1%)
Sexuella trakasserier	31.1% (26.3%; 36.3%)	35.3% (29.0%; 42.1%)	29.3% (25.1%; 33.9%)	37.5% (31.3%; 44.1%)	22.4% (18.0%; 27.5%)	43.9% (37.2%; 50.9%)
Våld på nätet	7.6% (6.5%; 8.8%)	7.4% (5.7%; 9.6%)	7.7% (6.6%; 8.9%)	7.2% (6.3%; 8.2%)	7.5% (6.1%; 9.2%)	15.7% (12.3%; 19.9%)

Anm.: viktade procentsatser.

Källa till uppgifterna: UniSAFE-undersökningsdataset (Lipinsky et al. 2022); beräkningar (Humbert et al. 2022).

mer benägna att känna sig otrygga på utvalda platser (39% jämfört med 11%). Negativa konsekvenser för arbete respektive studier är också högre bland dem som utsatts för könsrelaterat våld (87% jämfört med 62% bland personalen, 90% jämfört med 77% bland studenterna). Skillnaderna är mindre uttalade, men finns fortfarande mellan personer som upplevt könsrelaterat våld och de som inte gjort det när det gäller välbefinnande. De allra flesta hade känt sig sjuka någon gång, även om detta rapporterades av 96% av dem som upplevt könsbaserat våld jämfört med 91% av dem som inte gjorde det (Tabell 2).

Tabell 2. Konsekvenser (och 95% konfidensintervall) av könsrelaterat våld totalt och mellan olika former.

Erfarenhet av våld	Övergripande		
	Total	Nej	Ja
Social exkludering	51.5% (47.4%; 55.6%)	19.8% (17.9%; 21.9%)	70.2% (67.5%; 72.7%)
Otrygghet	28.4% (21.2%; 36.8%)	11.3% (7.0%; 17.9%)	38.7% (29.0%; 49.3%)
Mår dåligt	93.9% (92.4%; 95.2%)	90.7% (88.2%; 92.7%)	95.9% (94.2%; 97.2%)
Konsekvenser för arbetet	80.3% (72.7%; 86.2%)	61.7% (51.2%; 71.2%)	86.8% (82.4%; 90.2%)
Konsekvenser för studierna	84.1% (80.8%; 86.9%)	76.7% (71.6%; 81.2%)	89.5% (87.3%; 91.4%)

Anm.: viktad procentandel.

Källa till uppgifterna: UniSAFE-undersökningsdataset (Lipinsky et al. 2022); beräkningar (Humbert et al. 2022).

En uppdelning av konsekvenserna efter könsidentitet visar att av de olika typerna av konsekvenser är män de som drabbas minst. Kvinnor och icke-binära personer är mer benägna än män att känna sig utanför, att må dåligt eller att känna sig otrygga (Tabell 3). Icke-binära personers upplevelser har ofta förblivit osynliga, trots att de är den könsidentitetsgrupp som påverkas mest (se även Humbert & Strid 2024b).

Analysen av de integrerade dataseten (undersökning, inventering, kartläggning) fokuserar på förhållandet mellan förekomsten av könsrelaterat våld och dess konsekvenser, och vad som kännetecknar nationell politik och institutionell politik. Analysen av länder, forskningsorganisationer och enskilda åtgärder visar att prevalensen till stor del inte har något samband med politik: prevalensen är relativt enhetlig mellan både forskningsorganisationer och länder (Tabell 5). När det gäller den totala prevalensen av könsrelaterat våld sker majoriteten av variansen (96%) mellan individer inom lärosäten och forskningsorganisationer, snarare än mellan dessa (3%) eller mellan länder (1%). När det gäller den totala prevalensen av könsrelaterat våld sker endast 4% av variansen mellan inom lärosäten och forskningsorganisationer. En uppdelning på olika former av könsrelaterat våld visar också att majoriteten av variationen i prevalens är lokaliserad mellan individer inom lärosäten och forskningsorganisationer snarare än mellan dessa eller mellan länder (från 84% för sexuellt våld upp till 97% för nätvåld). Variationen mellan länderna är mycket låg för

alla former av könsrelaterat våld, vilket tyder på att prevalensen av könsrelaterat våld är relativt likartad i alla länder. På samma sätt är variationen låg mellan olika inom lärosäten och forskningsorganisationer, vilket tyder på att prevalensen av könsrelaterat våld är ungefär densamma i alla inom lärosäten och forskningsorganisationer där respondenterna arbetar eller studerar.

Tabell 3. Konsekvenser (och 95% konfidensintervall) av könsrelaterat våld totalt sett och i olika former efter könsidentitet.

	Kvinnor		Män		Icke-binär	
Erfarenhet av våld	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja
Social exkludering	21.9%	72.5%	17.5%	66.1%	25.7%	77.4%
	(19.4%; 24.7%)	(69.2%; 75.6%)	(15.4%; 19.8%)	(63.0%; 69.0%)	(18.6%; 34.4%)	(72.2%; 81.8%)
Otrygghet	16.9%	44.7%	5.7%	27.7%	19.6%	61.9%
	(10.4%; 26.3%)	(34.5%; 55.5%)	(3.3%; 9.9%)	(19.7%; 37.4%)	(12.4%; 29.7%)	(50.2%; 72.4%)
Mår dåligt	94.2%	97.6%	87.3%	93.3%	94.6%	98.3%
	(92.2%; 95.7%)	(96.8%; 98.3%)	(83.9%; 90.1%)	(91.0%; 95.1%)	(89.6%; 97.3%)	(94.1%; 99.5%)
Konsekvenser för arbetet	60.7%	88.5%	61.9%	84.8%	81.7%	87.3%
	(51.6%; 69.2%)	(83.4%; 92.2%)	(50.6%; 72.1%)	(80.4%; 88.5%)	(64.3%; 91.7%)	(82.5%; 90.9%)
Konsekvenser för studier	77.6%	89.8%	75.3%	88.4%	87.1%	94.2%
	(72.7%; 81.9%)	(87.2%; 92.0%)	(69.8%; 80.1%)	(86.4%; 90.2%)	(80.9%; 91.5%)	(91.6%; 96.0%)

Anm.: viktad procentandel.

Källa till uppgifterna: UniSAFE-undersökningsdataset (Lipinsky et al. 2022); beräkningar (Humbert et al. 2022).

Tabell 4. Konsekvenser (och 95% konfidensintervall) av könsrelaterat våld totalt sett och i olika former för anställda och studenter

Erfarenhet av våld	Anställda		Studenter	
	Nej	Ja	Nej	Ja
Social exkludering	20.4% (17.8%; 23.3%)	75.7% (72.5%; 78.6%)	19.6% (17.8%; 21.6%)	67.1% (64.0%; 70.2%)
Otrygghet	6.1% (2.6%; 13.9%)	28.6% (20.6%; 38.2%)	12.7% (8.1%; 19.4%)	44.3% (35.1%; 53.8%)
Mår dåligt	85.5% (82.8%; 87.8%)	93.3% (91.8%; 94.6%)	92.0% (89.3%; 94.1%)	97.4% (96.8%; 97.8%)
Konsekvenser för arbetet	61.7% (51.2%; 71.2%)	86.8% (82.4%; 90.2%)	- -	- -
Konsekvenser för studier	- -	- -	76.7% (71.6%; 81.2%)	89.5% (87.3%; 91.4%)

Anm.: viktad procentandel.

Källa till uppgifterna: UniSAFE-undersökningsdataset (Lipinsky et al. 2022); beräkningar (Humbert et al. 2022).

forskning och teori

Tabell 5. Varianskomponenter i tre nivåer, modeller (länder och inom lärosäten och forskningsorganisationer) för den totala prevalensen av könsrelaterat våld och dess olika former

	Vilken form som helst	Fysiskt våld	Psykologisk våld	Ekonomiskt våld	Sexuellt våld	Sexuell trakasserier	Våld på nätet
e β 0	1.67	0.07	1.36	0.09	0.03	0.43	0.09
v0	0.04	0.03	0.06	0.19	0.14	0.01	0.00
u0	0.09	0.22	0.07	0.14	0.47	0.17	0.11
VPCv (VPCv)	0.01	0.01	0.02	0.05	0.04	0.00	0.00
VPCu (VP)	0.03	0.06	0.02	0.04	0.12	0.05	0.03
VPCe (på engelska)	0.96	0.93	0.96	0.91	0.84	0.95	0.97
ICcv (på engelska)	0.01	0.01	0.02	0.05	0.04	0.00	0.00
ICcu (på engelska)	0.04	0.07	0.04	0.09	0.16	0.05	0.03
Länder (n)	15	15	15	15	15	15	15
Lärosäten (n)	43	43	43	43	43	43	43
Privatpersoner (n)	39,504	39,426	37,712	34,751	34,021	33,600	33,113

Källa: Humbert et al. 2022.

Diskussion och slutsatser

Resultaten tyder på att prevalensen av könsrelaterat våld vid lärosäten och forskningsorganisationer är hög och ojämn mellan olika grupper. Redan marginaliserade grupper och grupper som befinner sig i skärningspunkten mellan flera ojämlikheter löper högre risk för ökade nivåer av våld. Allra störst risk för att utsättas för våld finns i gruppen icke-binära (Humbert & Strid 2024b). Resultaten visar att prevalensen av könsrelaterat våld är relativt enhetlig mellan länderna och att variansen är låg mellan lärosäten och forskningsorganisationer. Detta tyder på att prevalensen av könsrelaterat våld i stort sett inte är relaterad till de lärosäten och forskningsorganisationer där respondenterna arbetar eller studerar, och/eller till det land där de är bosatta. Även om den högre prevalensen av könsrelaterat våld i samhället kan relatera till acceptansen av könsrelaterat våld inom lärosäten och forskningsorganisationer, fann UniSAFE-analysen mycket liten variation i könsrelaterat våld mellan länder och institutioner (Humbert & Strid 2024a).

Vi föreslår att dessa resultat bör förstås i den specifika kontexten av akademiska och forskningsmässiga arbetsplatser. På den mest allmänna nivån finns makrosamhälleliga strukturer av sociala ojämlikheter, inom och genom vilka organisationer bildas och reproduceras. Faktum är att villkoren för bildandet av en organisation kan ha varaktiga effekter på organisatoriska processer, inte bara i formella strukturer, utan i form av fortsatt smärta, ångest och andra känslor och effekter, som med arvet från slaveriet på vissa universitet. Makrosamhälleliga maktrelationer kontextualiserar mesonivån på akademiska arbetsplatser med deras interna organisatoriska strukturer, hierarkier, kulturer och maktrelationer. Förment neutrala “ledningsmetoder” eller “beslutsfattande” inom högre utbildning, men även organisationskulturer, auktoritetsstrukturer och policyutveckling, står i fokus här. Till exempel återger akademiska chefer, som i form av rektoratet, diskurser, procedurer och praktiker som underlättar eller hämmar könsrelaterat våld, inklusive trakasserier, mobbning och så vidare. Mikronivån handlar om dagliga praktiker genom vilka människor utnyttjas och kränks, ofta inom rutinmässiga mikroorganisatoriska processer för undervisning, lärande och forskning, i klassrum, laboratorier, handledning och så vidare.

Vanligtvis finns det flera meso- och mikrofunktioner hos lärosäten och forskningsorganisationer som är viktiga för att både analysera och minska könsrelaterat våld. Högre utbildning och forskningsorganisationer kännetecknas ofta av starka ålders-, klass-, etnifierade/rasifierade och könsdifferentieringar, strukturer, segregationer och hierarkier. I många fall finns det relativt fasta skikt av äldre professorer och högre tjänstemän, där män är överrepresenterade, tillsammans med skiftande, tillfälliga populationer av kvinnor och män, studenter och mindre etablerad personal. Många akademiska organisationer och forsk-

ningsorganisationer kännetecknas fortfarande av mäns övergripande dominans som chefer, grindvakter och ledare. Dessutom kan den långa tidsperioden i den akademiska karriären och bristen på fasta anställningar innebära att även väletablerade forskare kan stanna kvar på tillfälliga kontrakt en stor del av eller hela sin karriär. Dessutom innebär vissa akademiska institutioner och forskningsinstitutioner, forskargrupper och aktiviteter, såsom fältarbete eller konferenser, både formalitet, konformitet och konkurrens, å ena sidan, och informalitet, ifrågasättande och nära samarbete, å andra sidan, vilket medför sociala och interpersonella tvetydigheter. Hierarkisk dynamik i åldrar, kön, sexualitet och emotionell dynamik kan kombineras med högt personligt engagemang, arbetsintensitet och passion för undervisning, lärande och forskning (Hearn & Husu 2019).

Sambanden mellan makro-, meso- och mikronivå är av stor betydelse för högre utbildning och forskningsorganisationer. Det kan finnas komplexa orsak-verkanrelationer mellan och över gränser/sfärer och utanför/inuti inom lärosäten och forskningsorganisationer. På både makro-samhällelig och mesoorganisatorisk nivå behövs ytterligare arbete om effekterna av sådana frågor som kulturella faktorer och hur mycket våld som tolereras inom institutioner och i det aktuella samhället. Än så länge har både organisationens och samhällets multinivåeffekt på förekomsten av våld i akademiska organisationer knappast beaktats eller analyserats empiriskt. Dessutom kan könsrelaterat våld som utövas utanför lärosäten och forskningsorganisationer få stora konsekvenser inom lärosäten och forskningsorganisationer och kan bemötas av kollegor, arbetsledare och chefer på ett sätt som kan hjälpa eller förvärra situationen (Jones et al. 2024). Här är det troligt att omfattningen av "inbäddning av arbete och våld" (Krigel & Benjamin 2021) kommer att accentueras av digitalt könsbaserat våld (Hearn et al. 2023).

Projektet är etiskt godkänt av Etikprövningsmyndigheten, Dnr. 2021-05308-01. Forskningen finansierades av EU H2020, Grant agreement no. 101006261.

Referenser

- Agardh, A., Andersson, U., Björklund, H., Elén, E., Emmelin, M., Lindell, L., Palmieri, J., Priebe, G., & Östergren, P.-O. (2020). *Tellus - sexuella trakasserier, trakasserier och kränkande särbehandling vid Lunds universitet*. Resultat baserade på enkät-, intervju- och fokusgruppsdata från anställda, doktorander och studenter. Lund: Lunds universitet.
- Anitha, S., & Lewis, R. (Eds.) (2018). *Gender based violence in university communities: Policy, prevention and educational initiatives*. Bristol: Policy Press.
- Call for Action (2022). Working towards safe and respectful higher education and research for all. Call for action to end gender-based violence. https://genderaction.eu/wp-content/uploads/2022/11/Call-for-Action_GBV-2022_fnal.pdf
- Ebintra, E., Kjellgren, C., Sundström, P., & Tersmeden, M. (2018). *Berättelser om sexuella trakasserier och övergrepp på Linnéuniversitetet*. Växjö/Kalmar: Linnéuniversitetet.
- Enkätstudie om genusbaserad utsatthet och sexuella trakasserier i svensk högskolesektor*. (2022). Karolinska Institutet; Kungliga Tekniska Högskolan; Malmö universitet; Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs universitet. <https://ki.se/media/246914/download>

- European Commission: Directorate-General for Research and Innovation. (2024). Zero-tolerance code of conduct: Counteracting gender-based violence, including sexual harassment, in the EU research and innovation system. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2777/044501>.
- Fajmonová, V., Huck, A., Andreska, Z., Dvořáčková, J., Linková, M., Struzińska, K., Strid, S., Hearn, J., Husu, L., Allori, A., & Wuïame, N. (2021). *UniSAFE D3.2 Report on the European policy baseline*. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5780037>
- Hearn, J., & Husu, L. (2019). Age-gender relations in the academic profession: Putting the challenges of entry and early career into context. In T. Adams & M. Choroszewicz (Eds.), *Gender, age and inequality in the professions*. London: Routledge, pp. 193–212.
- Hearn, J., Hall, M., Lewis, R., & Niemistö, C. (2023). The spread of digital intimate partner violence: Ethical challenges for business, workplaces, employers, and management, *Journal of Business Ethics* 187, 695–711. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-023-05463-4>
- Hearn, J., Strid, S., Husu, L., & Verloo, M. (2016). Interrogating violence against women and state violence policy: Gendered intersectionalities and the quality of policy in The Netherlands, Sweden and the UK. *Current Sociology*, 64(4), 551–567. <https://doi.org/10.1177/0011392116639220>
- Huck, A., Andreska, Z., Dvořáčková, J., & Linková, M. (2022). *UniSAFE D5.1 Inventory of policies and measures to respond to GBV in European universities and research organisations*. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5939082>
- Humbert, A. L., & Strid, S. (2024a). Intersectionality and gender-based violence: An empirical multi-level examination of prevalence and frequency in universities and research organisations. *Violence Against Women*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/10778012241265363>
- Humbert, A. L., & Strid, S. (2024b). Institutional confidence, underreporting and academic consequences of gender-based violence among university staff and students in Europe. *Studies in Higher Education*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/03075079.2024.2440544>
- Humbert A. L., Strid, S., Hearn, J., & Balkmar, D. (2021). Undoing the ‘Nordic Paradox’: Factors affecting rates of disclosed violence against women across the EU. *PLoS ONE* 16(5), e0249693. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0249693>
- Humbert, A. L., Ovesen, N., Simonsson, A., Strid, S., Hearn, J., Huck, A., Andreska, Z., Linková, M., Pilinkaitė Sotirovič, V., Blažytė, G., & Pereira, B. (2022). *UniSAFE D6.1: Report on the multi-level analysis and integrated dataset*. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7540229>
- Johnson, P., Widnall, S., & Razier, B. (2018). *Sexual Harassment of Women. Climate, Culture, and Consequences in Academic Sciences, Engineering, and Medicine*. Washington: National Academy of Science.
- Jones, C., Farrelly, N., & Barter, C. (2024). UK Prevalence of university student and staff experiences of sexual violence and domestic violence and abuse: A systematic review from 2002 to 2022. *European Journal of Higher Education*, 1–22. <https://doi.org/10.1080/21568235.2024.2302568>
- Keashly, L. (2021). Workplace bullying, mobbing and harassment in academe: faculty experiences. In P. D’Cruz, E. Noronha, L. Keashly & S- Tye-Williams (eds.) *Special Topics and Particular Occupations, Professions and Sectors*, pp. 1–76. Singapore: Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-10-5154-8_13-1
- Krigel, K., & Benjamin, O. (2021). Women working in the shadow of violence: Studying the temporality of work and violence embeddedness (WAVE). *Women’s Studies International Forum*, 84, 102433.
- Latcheva, R. (2017). Sexual harassment in the European Union: A pervasive but still hidden form of gender-based violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(12), 1821–1852. <https://doi.org/10.1177/0886260517698948>
- Oxford University Students Union Women’s Committee. (1984). *‘The ones who just patronize seem genial by comparison...’: An Enquiry into Sexual Harassment of Women in Oxford University*. Oxford: Oxford University Students Union.
- Strid, S., Humbert, A. L., Hearn, J., Bondestam, F., & Husu, L. (2021). *UniSAFE D3.1 Theoretical and conceptual framework*. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7333232>
- Violence Against Women*. (2019). Special Issue: Transforming Campus Cultures: Activism to End Gender-Based Violence 25(11).